

**ACTIVITATEA LUI MIHAIL BEREZOVSKI REFLECTATĂ
ÎN DOCUMENTELE ARHIVEI NAȚIONALE
DIN PERIOADA ROMÂNIEI MARI (II)**

**THE ACTIVITY OF MIHAIL BEREZOVSKI REFLECTED IN THE
NATIONAL ARCHIVE'S DOCUMENTS DURING THE PERIOD OF BIG ROMANIA**

HRISTINA BARBANOI,
lector universitar, doctorandă,
Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice

Prezentul articol vine ca o continuare firească a unei publicații științifice realizată de autoare anterior – „Activitatea lui Mihail Berezovski reflectată în documentele Arhivei Naționale din perioada Basarabiei Țariste”, dezvăluind deja informațiile culese din filele surselor arhivistice de după Marea Unire a Principatelor Române care s-a produs în anul 1918. În limita acestui articol, am expus rezultatele obținute în urma analizei informațiilor desprinse din filele dosarelor 205 și 206, inventarul 3

din Fondul 1135, precum și a dosarelor 245 și 1134, inventarul 8 din Fondul 1772, dar și a dosarului 631, inventarul 30 din Fondul 1862, care s-au dovedit a fi niște documente cu adevărat valoroase ce vin să aducă noi fascicule de lumină în biografia marelui compozitor, dirijor, pedagog și preot Mihail Berezovschi. Datorită perioadei istorice din care datează, aceste documente sunt scrise deja în limba română, spre deosebire de documentele analizate în articolul ce vizează activitatea lui M. Berezovschi din perioada Basarabiei Țariste. În același timp, consultând surse mai recente, au fost incluse în articol și informații privind soarta copiilor lui M. Berezovschi, care ar putea fi în sine subiectul unor investigații aparte prin sursele arhivistice.

Cuvinte-cheie: Mihail Berezovschi, date biografice, surse arhivistice, Fondurile Arhivei Naționale a Republicii Moldova

This article comes as a natural continuation of the author's previous scientific publication – „The Activity of Mihail Berezovschi Reflected in the National Archive Documents during Tsarist Bessarabia”, this time revealing the information collected from archival sources tabs after the Great Unification of the Romanian Principalities which took place in 1918. Within this article, I presented the results of the analysis of the information drawn from dossiers tabs 205 and 206, from inventory 3 Fund 1135, also dossiers 245 and 1135, inventory 8 from Fund 1772, and from dossier 631, inventory 30 from Fund 1862, which proved to be some really valuable documents that bring new light to the biography of the great composer, conductor, teacher and priest Mihail Berezovschi. Due to the historical period, to which these documents belong, they are already written in the Romanian language, unlike the documents analyzed in the article regarding the activity of M. Berezovschi during Tsarist Bessarabia. At the same time, consulting some recent sources there was included in the article information about the fate of M. Berezovschi's children, which could itself be the subject of separate investigations in archival sources.

Keywords: Mihail Berezovschi, biographical data, archival sources, National Archive's Funds of the Republic of Moldova

Tabloul biografic al remarcabilului înaintaș al artei corale religioase basarabene Mihail Berezovschi a putut fi completat cu date privind viața și activitatea sa de după anul 1918 în baza informațiilor desprinse din filele dosarelor din Fondurile 1135, 1772 și 1862 ale Arhivei Naționale. Așadar, în F. 1135, inv. 3, dos. 205¹ intitulat *Episcopia Chișinăului: Listele de serviciu ale slujitorilor bisericești din eparhia Lăpușna*, în compartimentul II, cu denumirea *Formularul de serviciu al clericilor cu familiile lor și al epitropilor bisericești: informațiuni despre văduvele și orfanii preoților decedați, pentru anul 1937*, găsim următoarele informații noi: în anul 1921, la 18 noiembrie, a fost decorat cu Medalia *Bene Merenti* clasa I. Precizăm că Medalia *Bene Merenti* era o distincție foarte înaltă oferită în semn de apreciere a meritelor obținute în domeniul artelor, științelor, literaturii, industriei, agriculturii etc. Această medalie a fost instituită în anul 1876, iar în 1931 a fost înlocuită cu Ordinul *Meritul Cultural*. Medalia era de două categorii: clasa I-a și clasa a II-a; din metal aurit pentru clasa I-a și din metal argintat pentru clasa a II-a. Pe fața medaliei se afla efigia Regelui Carol I, având inscripția circulară „Carolus Princeps Romaniae”, iar după proclamarea Regatului avea inscripția „Carolus I Rex Romaniae”. Pe reversul medaliei era reprezentată o ghirlandă din frunze de stejar, care avea în interior inscripția „Bene Merenti”. Medalia avea o panglică de culoare vișinie și cu câte o dungă argintie pe margini [1].

În anul 1922, la 20 decembrie, M. Berezovschi a fost decorat cu Ordinul *Coroana României* în grad de Cavaler. Menționăm faptul că acest ordin a fost instituit de Regele Carol I în data de 14 martie 1881, după ce România a fost proclamată Regat. *Coroana României* în grad de Cavaler era un ordin ce avea menirea de a răsplăti serviciile deosebite aduse statului, se conferea atât militarilor cât și civililor. Varianta din 1881, de care s-a învrednicit compozitorul (următoarea variantă datează din anul 1932), se prezintă astfel: pe avers conține o cruce de Malta, cu dimensiunea de 40 mm, smălțuită roșu, cu marginile de metal; în centru are un medalion rotund din același smălț roșu și cu o bordură albă. Medalia poartă pe avers Coroana Regală de argint și pe bordură inscripția „Prin noi înșine – 14 martie 1881”. Între brațele crucii se află cifra Regelui Carol I, din metal. Pe revers, în mijloc apare inscripția „10 mai”, iar pe bordură inscripția „1866–1877–1881”. Panglica ordinului este albastră, cu câte o dungă de argint pe margine. Versiunea pentru militari avea pe revers două spade [2].

În anul 1923, la 11 noiembrie, M. Berezovschi a fost hirotonit Iconom Stavrofor de către Înalt Prea

1 Formularul de serviciu al clericilor cu familiile lor și al epitropilor bisericești: informațiuni despre văduvele și orfanii clericilor decedați: Iconom Stavrofor Mihail Andreevici Berezovschi, 1937. În: ANRM, F. 1135 (Arhiepiscopia Chișinăului), inv. 3, dos. 205, f. 16-18v.

Sfințitul Arhiepiscop Gurie². Precizăm că rangul de Iconom Stavrofor este unul onorific ce se oferă preoților iconomi cu o activitate bisericească impecabilă și se acordă în cadrul permanenței Consiliului eparhial; iconomul stavrofor poartă ca semne distinctive cruce la piept, brâu roșu și bederniță³.

Din filele aceluiși document găsim argumente în plus pentru a afirma că M. Berezovschi a avut o carieră pedagogică și dirijorală fructuoasă: printre informațiile noi care lipseau în documentele analizate în articolul anterior stă mărturia despre faptul că, în 1907, a fost ales membru în Consiliul economic al Școlii Eparhiale de Fete din Chișinău. Găsim o dată nouă privitor la momentul când a fost numit membru în Comisia de examinare a cântăreților: în documentele analizate anterior figura data de 2 octombrie 1907 [3, f. 239v], iar aici am găsit data de 2 august 1907. Tindem să credem că greșeala a survenit în documentul pe care îl analizăm acum, întrucât, probabil, s-a făcut confuzie cu data 2 august 1906 – cea a confirmării prin Decretul Consistoriului de la Chișinău privind numirea sa în funcția de membru al Comisiei de examinare a candidaților la funcția de cântăreți și a celor ce urmau a fi gratificați cu stihar.

În anul 1918, prin Înaltul Decret Regal a fost numit director și profesor la Școala de cântăreți din Chișinău. La 4 octombrie 1921 a demisionat din postul de director al acestei școli. La 1 septembrie 1926 a fost numit profesor de muzică la Liceul de Băieți „Mihai Eminescu” din Chișinău. În 1929 a fost trecut ca profesor de muzică la Școala Normală de Fete Nr. 2 din Chișinău. În anul 1930 a fost trecut ca profesor de muzică la Școala Normală de Conducătoare din Chișinău. În anul 1931 a fost trecut ca profesor de muzică la Școala Normală de Fete Nr. 1 din Chișinău. În anul 1932 – trecut ca profesor de muzică la Liceul de Băieți „B. P. Hașdeu” din Chișinău. Iar în 1934 a fost scos la pensie ca profesor de muzică⁴.

În compartimentul unde este indicată starea familială apar unele informații lamentabile. Aflăm că M. Berezovschi a rămas văduv, soția sa, Elena Dumitru Baltaga, a decedat în anul 1927, iar un an mai târziu se stinge din viață și unul din feciorii săi – Dumitru, decedat în 1928⁵.

Deși documentul din care am sustras toate aceste informații este scris cu ajutorul mașinii de dactilografiat, totuși, la finalul său, găsim semnătura lui M. Berezovschi și data „Iconom Mihail Berezovschi, 1 aprilie 1938”⁶. Ceea ce poate servi ca un autograf istoric.

Merită a fi menționat și faptul că, în compartimentul în care se cere a fi indicat dacă „are avere nemișcătoare personal sau soția”, este scris ca răspuns că „nu are”. În același dosar, fila unde sunt indicate date privind casele clerului Soborului din Chișinău, e specificat că acestea sunt construite de către administrația Catedralei pe pământul Catedralei și anume: un rând de case cu un etaj pe strada Mihai Viteazul nr. 50 și alt rând de case – pe str. Alexandru cel Bun nr. 67, cu beciuri, cu două etaje. Despre starea caselor se spune că este „destul de bună”. Într-un alt dosar⁷, într-un tablou ce ilustrează lista profesorilor la liceul M. Eminescu pentru anul 1926, la numărul 15, găsim și numele lui M. Berezovschi, cu indicarea domiciliului: Alexandru cel Bun, colț Mihailov, Casele Soborului. Așadar, de aici deducem că M. Berezovschi nu a adunat averi materiale, ci a căutat mai mult spre cele spirituale, asta o confirmă și statutul său de preot, precum și cea de compozitor de creații muzical-religioase, activitatea multiplă de dirijor, dar și munca asiduă de profesor.

În dosarul 206, inventarul 3, din Fondul 1135, care ilustrează Formularul de serviciu al clericilor slujitorilor bisericești din județul Lăpușna, Episcopia Chișinăului, pentru anul 1938, informația este păstrată în linii mari. Ca o remarcă, am observat faptul că în lista copiilor sunt menționați doar 5 dintre cei 6 trecuți în documentul precedent, cea de-a doua fiică, Maria, nu figurează în acest document. Probabil, este vorba despre o greșeală, întrucât ca dată de naștere a primului copil, Andrei, este indicată

2 Idem, f. 16v.

3 Bedernița sau nabeledernița, cum mai este numită, este un veșmânt liturgic, purtat de episcopi și preoții care au primit binecuvântarea de a o purta, ca o distincție specială; bedernița aparține tradiției slave în Biserica Ortodoxă; este alcătuită dintr-o bucată de țesătură de formă romboidală, purtată pe partea dreaptă, legată cu un cordon ce trece peste umărul stâng.

4 Idem, f. 17v-18v.

5 Idem, f. 17.

6 Idem, f. 18v.

7 Documente arhivistice despre Mihail Berezovschi. În: ANRM, F. 1772, inv. 8, dos. 245, f. 41-274.

cea a Mariei (29 august 1891, în loc de 2 iunie 1890). În afara acestui moment, nu găsim informații noi care ar completa lista activității profesionale a lui M. Berezovschi, ca un rezultat al faptului că, în anul 1934, s-a pensionat din toate posturile didactice⁸.

Referitor la copiii lui M. Berezovschi, găsim informații despre Andrei Berezovschi în enciclopedia de personalități *Figuri contemporane din Basarabia* ce datează cu anul 1939, unde este indicat în mod eronat un alt an al nașterii – 1892, cel real fiind 1890 (2 iunie). În schimb, aflăm locul exact al nașterii: „Comuna Costești, jud. Lăpușna. Absolvent al Liceului „B. P. Hașdeu” din Chișinău, doctorand în drept de la Universitatea din Iași. Șeful poliției Tighina. Ofițer de rezervă. A luat parte la mișcarea națională din Basarabia. Fost subprefect, fost avocat, magistrat, fost chestor al poliției municipiului Chișinău”. Mai aflăm că a fost decorat cu ordinele rusești *Sf. Ana* și *Sf. Vladimir* și cu distincțiile românești: *Coroana României* și *Steaua României* în grad de Cavaler, și *Medalia Regele Ferdinand* cu spade [4, p. 13].

Într-un studiu mai recent, semnat de Iurie Colesnic, intitulat *Chișinăul din inima noastră*, publicat în anul 2013, unde îi dedică un articol compozitorului M. Berezovschi, cercetătorul relatează despre Andrei Berezovschi, pe care îl prezintă ca fiind unicul fiu al compozitorului, ceea ce este, de fapt, o eroare, întrucât Andrei este feciorul cel mai mare, dar a mai avut și un frate mai mic – Dumitru, care, spre regret, a decedat în anul 1928. Autorul menționează cu părere de rău că și-a ales o profesie mult prea departe de muzică comparativ cu sfera de activitate a tatălui său. Pe lângă informațiile pe care le-am desprins din paginile enciclopediei sus-menționate, în studiul lui Iu. Colesnic găsim date privind împrejurările în care A. Berezovschi a trecut în lumea celor dreupți: „A murit la datorie. În trenul în care se refugiau din Basarabia, câțiva legionari terorizau două femei evreice. El și-a făcut datoria, le-a luat apărarea și a fost omorât. Era vara lui 1940...” [5, p. 125–126].

În schimb, fiica cea mai mică, Elena, a moștenit talentul muzical al tatălui său, devenind o celebră soprană, cu o carieră de succes. Data și anul nașterii pe care le indică Iu. Colesnic în cazul Elenei coincid cu informațiile pe care le-am găsit în sursele arhivistice (2 mai 1902) și Elena s-a dovedit a fi destul de longevivă, întrucât a trăit până la 1 iunie 1981. Iu. Colesnic ne mai aduce la cunoștință următorul fapt: „Ea și-a făcut studiile muzicale la Conservatorul *Unirea* (1923–1927) din Chișinău, fiind discipolă a Lidiei Lipkovski la canto și a lui Mihail Berezovschi la teorie-solfegii. Următoarea etapă de formare a urmat-o la Conservatorul din București cu profesorii Elena Teodorini și Dimitrie Onofrei (canto)” [5, p. 126]. „A debutat la 6 decembrie 1925, cu numele de scenă Elena Basarab, în rolul *Santuzzei* din opera *Cavalleria Rusticana* de P. Mascagni pe scena Operei Române din București, unde a devenit o *permanență revelatorie*, activând din 1925 până în 1946 în calitate de solistă” [5, p. 126].

Despre celălalt fecior al lui M. Berezovschi – Dumitru, aflăm informații inedite din articolul *Cine ești, Mihail Berezovschi?* de R. Arabagiu. Cercetătorul menționează că D. Berezovschi a absolvit Conservatorul *Unirea*, clasa *artă vocală*, participând la concerte și spectacole de operă ale studioului de operă, dramă și balet, reînființat la Chișinău în noiembrie 1919 de către N. I. Nagacevski, cântăreț de operă cu renume mondial. Natura l-a înzestrat cu o voce frumoasă de *bas cantante* și cu un talent dramatic. R. Arabagiu relatează despre aprecierile apărute la adresa lui Dumitru în ziarul *Basarabia* din 15 (2 mai) 1920, ca urmare a faptului că, pe 12 mai (29 aprilie) 1920, interpretase rolul lui Mephistopheles din opera *Faust* de Ch. Gounod, pe scena Adunării nobilimii: „Dl. D. Berezovschi e un Mephistopheles viu. Tânărul actor este înzestrat cu calități vocale care îi prezic o bună carieră de operă. Chiar dacă e tânăr și rar se produce pe scenă, artistul are o ținută plină de dezinvoltură și degajare. Tânărul artist a demonstrat în acest rol multe detalii concepute și realizate original. D. M. Berezovschi este un talent scenic veritabil, care se dedă cu dragoste operei de șlefuire artistică a rolului...” [cit., 6, p. 199]. R. Arabagiu vine cu informații complementare, menționând că Dumitru a luat parte la punerea în scenă a următoarelor opere: *Bărbierul din Sevilla* de G. Rossini, *Mazepa*, *Dama de pică* și *Evghenii Oneghin* de Ceaikovski [6, p. 199].

⁸ Formularul de serviciu al clericilor cu familiile lor și al epitropilor bisericești: informațiuni despre văduvele și orfanii clericilor decedați: Iconom Stavrofor Mihail Andreevici Berezovschi, 1938. În: ANRM, F. 1135, inv. 3, dos. 206, f. 288-290v.

Despre cariera fiicei mai mari a lui M. Berezovschi – Maria, devenită după căsătorie Iudina, desprindem detalii din articolul lui S. Pojar – *Многоликий Пастырь: К 140-летию композитора, регента, певца и художника Михаила Березовского*, în care menționează că și ea a îmbrățișat o meserie din domeniul artelor, doar că și-a ales drumul picturii, urmând lecțiile în clasa renumitului Constantin Korovin, a devenit pictoriță de teatru [7, p. 147]. Aceste informații pot fi ulterior precizate în baza documentelor arhivistice.

În Fondul 1772, inv. 8, dos. 245, găsim informația cu nr. 16848 comunicată de Inspectoratul Școlar al Regiunii XV Chișinău din cadrul Ministerul Instrucțiunii către Direcțiunea *Liceului de Băieți „M. Eminescu”*, prin care se confirmă faptul că, din 1 septembrie 1926, este numit profesor titular la acea școală – „Pr. M. Berezovschi, specialitatea muzică vocală prin Ordinul Instrucțiunii Publice cu numărul 97719/1926”⁹.

Numele profesorului M. Berezovschi figurează și în *Tabloul* ce ilustrează lista profesorilor și maștrilor titulari și suplinitori care activau la Liceul *M. Eminescu* din 7 decembrie 1926 cu mențiunea că este *Maestru titular*¹⁰. În fila 159 a aceluiași dosar găsim o cerere din partea lui M. Berezovschi către directorul *Liceului de Băieți „M. Eminescu”* datată cu 24 martie 1927, prin care solicită vreo 2–3 ore în plus pe lângă cele pe care le avea deja, cu scopul de a pregăti elevii cu cântece patriotice și naționale pentru serbări naționale, iar ca răspuns la cererea sa, într-o altă filă din aceeași sursă arhivistică, găsim o scrisoare venită din partea Inspectoratului Școlar al Regiunii a XV-a, la data de 18 iunie 1927, care înștiințează Direcțiunea *Liceului de Băieți „M. Eminescu”* despre faptul că „...pe baza avizului favorabil al Comisiei de Inspectori, Ministerul cu ord. N. 26740/1927 egalează în salar în ziua de 1 ianuarie 1927 pe Preotul Mihail Berezovschi, maestru de muzică vocală la acel liceu, cu obligația de a mai face 3 ore, pe care le va fixa Inspectoratul”¹¹.

În Fondul 1772, inventarul 8, dosarul 1134, găsim unele informații prețioase care confirmă că M. Berezovschi a fost certificat cu numărul 87.846/926 de către Ministerul Instrucțiunii Publice, în calitate de „Maestru asimilat în învățământul secundar de muzică vocală, având o vechime de muncă de 4 gradații în învățământul secundar” [8, f. 1]. Pe o altă filă a aceluiași dosar identificăm un formular de *Stat personal* în care, printre alte informații, găsim data căsătoriei sale, pe care nu am mai întâlnit-o în alte surse arhivistice: „Căsătorit la data de 20 august 1889” [8, f. 3]. Pe fila 4 aflăm o *Fișă individuală* în care se precizează că Ministerul i-a eliberat certificat sub numărul 97.719/926, prin care se confirmă gradul în corpul didactic: „Maestru titular de muzică asimilat cu titlul provizoriu. Începând cu 1 septembrie 1926”. Pe fila 5 a aceluiași dosar, într-o altă *Fișă personală*, găsim o nouă dată de naștere: 28 februarie, dar tindem să credem că nu este decât o greșeală, întrucât scrisul este mai caligrafic comparativ cu cel din cererile analizate de noi semnate de M. Berezovschi, de unde deducem că a fost completat de către o altă persoană. Documentul, semnat cu data de 8 mai 1927, mai conține informația: „Timpul servit cu drept la gradație socotit până la 1 ianuarie 1927 este de 38 ani și 4 luni ca preot și profesor titular de muzică” [8, f. 5].

Dosarul personal al profesorului Mihail Berezovschi la Liceul de Băieți „Mihai Eminescu”, l-am identificat în F. 1862, inv. 30, dos. 631, în care găsim o scrisoare din data de 12 martie 1930 eliberată de către Ministerul Instrucțiunii și al Cultelor, Serviciul Învățământului de pe lângă Directoratul Regional III, către Direcțiunea *Liceului de Băieți „Mihai Eminescu”*, din care aflăm: „Ministerul Instrucțiunii Publice cu ord. nr. 924.26/1929 comunică că, în urma avizului Comitetului de verificare a titlurilor profesorilor din Basarabia, Ministerul Instrucțiunii Publice a recunoscut Pr. Mihail Berezovschi, de la liceul ce conduceți, dreptul de maestru definitiv pentru muzica vocală cu vechimea de 23 ani și 4 luni buni pentru pensie și gradație la 1 ianuarie 1929” [9, f. 2].

Pe fila 3 a aceluiași dosar se găsește un certificat emis de către Direcțiunea *Școlii Normale de*

9 Documente arhivistice despre Mihail Berezovschi. În: ANRM, F. 1772, inv. 8, dos. 245, f. 41.

10 Idem, f. 99.

11 Idem, f. 274.

Învățătoare Nr. 2 (Eparhială) din Chișinău, prin care se confirmă faptul că Părintele M. Berezovschi a funcționat la această școală în calitate de profesor de muzică vocală din septembrie 1929 până la 31 august 1931. În fila 6 a dos. 631, inv. 30 din F. 1862 se află o altă scrisoare oficială din partea *Ministerului Instrucțiunii și al Cultelor, Serviciul Învățământului de pe lângă Directoratul Regional III*, de această dată către Direcțiunea Școlii Normale Nr. 2 Eparhiale de Fete din Chișinău, care conține următoarea informație: „Conform deciziei M. I. P. și al Cultelor, Nr. I0765/1930 cu onoare vă facem cunoscut că Pr. Mihail Berezovshi, profesor dela¹² Școala Normală de Fete Nr. 2 din Chișinău, este utilizat în mod provizoriu pe ziua de 1 septembrie 1930 la catedra de muzică vocală de la Școala Normală de conducătoare din Chișinău, cu completare la Școala Normală Nr. 2 eparhială din aceeași localitate...”. Scrisoarea datează din 6 septembrie 1930.

Unele file ale surselor arhivistice consultate de noi conțin cereri semnate de către M. Berezovschi către directorul *Liceului de Băieți „Mihai Eminescu”* sau la adresa directoarei *Școlii Eparhiale de Fete* din Chișinău [9, f. 4], care sunt niște adevărate autografe istorice, întrucât ne demonstrează cum arăta scrisul compozitorului, totodată, avem ocazia prin ele să facem cunoștință cu anumite formule de politețe utilizate în acea perioadă istorică. Aducem drept exemplu un început de scrisoare de acest tip: „Domnule Director, Subsemnatul Berezovschi M. profesor de muzică vocală la liceul „M. Eminescu” ce cu onoare îl conduceți... Vă rog să binevoiți a-mi <...>”¹³.

Concluzionând, dorim să menționăm faptul că, în baza investigației surselor documentar-arhivistice cuprinse în dosarele 205 și 206, inventarul 3 din Fondul 1135, precum și în dosarele 245 și 1134, inventarul 8 din Fondul 1772, dar și în dosarul 631, inventarul 30 din Fondul 1862, ce datează din perioada României Mari, am reușit să completăm tabloul biografic al compozitorului Mihail Berezovschi cu informații prețioase privind activitatea sa dirijorală, pedagogică, componistică și preoțască.

Informațiile culese din dosarele acestor fonduri pot fi clasificate în trei categorii: a) documente ce vin să confirme anumite date privind activitatea profesională și viața personală a lui M. Berezovschi; b) documente ce dezvăluie aspecte încă necunoscute; c) surse în baza cărora este posibil de corectat unele erori informaționale.

Prezentul articol aduce lumină și în biografia copiilor lui M. Berezovschi – Andrei Berezovschi, Elena Basarab, Maria Iudina, Dumitru Berezovschi, clarificând, totodată, unele date eronate care circulau până de curând în literatura muzicologică și istorică. Reconstituirea datelor biografice ale lui Mihail Berezovschi ne-au permis reliefarea valorii culturale incontestabile a compozitorului și moștenirii sale artistice.

Referințe bibliografice

1. Medalia „Bene Merenti”. [online]. [citat la 20 mart. 2016]. Disponibil pe internet: https://ro.wikipedia.org/wiki/Ordinul_%E2%80%9EBene_Merenti%E2%80%9D.
2. Ordinul „Coroana României”. [online]. [citat la 20 mart. 2016]. Disponibil pe internet: https://ro.wikipedia.org/wiki/Ordinul_%E2%80%9ECoroana_Rom%C3%A2niei%E2%80%9D.
3. Клировая ведомость за 1906 год: Кафедральный Собор Рождества Христова. **În:** ANRM, F. 208 (Кишиневская духовная Консistorия), inv. 12, dos. 170, f. 236v-240v.
4. Figuri contemporane din Basarabia. Chișinău: Arpid, 1939. XXI, 159 p.
5. COLESNIC, Iu. *Chișinăul din inima noastră*. Chișinău: Biblioteca Municipală B. P. Hașdeu, 2013, 636 p.
6. ARABAGIU, R. Cine ești, Mihail Berezovschi? **În:** *Basarabia*, 1992, nr. 11. Chișinău: Editura Universul, 1992, p. 192-199.
7. ПОЖАР, С. Многоликий пастырь: К 140-летию композитора, регента, певца и художника Михаила Березовского „Конференция Молдавия–Россия–славянский мир”. **În:** *Русин*, 2008, Нр. 1-2 (11-12), с. 145-151.
8. Личное дело преподавателя Березовского Михаила (Кишиневская II-я мужская гимназия „Михаил Еминеску”), 1928. **În:** ANRM, F. 1772, inv. 8, dos. 1134, f. 1-6v.
9. Личное дело преподавателя Березовского Михаила (Кишиневская II-я мужская гимназия „Михаил Еминеску”), 1930. **În:** ANRM, F. 1862, inv. 30, dos. 631, f. 2-6.

12 A fost păstrată ortografierea conform sursei originale.

13 Documente arhivistice despre Mihail Berezovschi. **În:** ANRM, F. 1772, inv. 8, dos. 245, f. 159.

10. POȘTARENCU, D. O Biserică dispărută din Chișinău: Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil. **În:** *Identitățile Chișinăului*, ediția a II-a. Chișinău: Arc, 2015, p. 188-206.